

На відміну від європейських колег, українські адвокати страхують ризик професійної відповідальності перед клієнтами лише в поодиноких випадках.

Страховання професійної відповідальності адвоката є важливим як для клієнтів, так і для адвокатів, адже захищає клієнтів від ризику отримання неякісних послуг адвокатів, а адвокатів – від надмірних витрат у разі допущення ними професійних помилок. Крім того, даний вид страхування сприяє підвищенню довіри громадськості до адвокатської професії загалом.

Ця брошура розроблена Національною асоціацією адвокатів України за експертної підтримки Проекту ЄС «Підтримка реформ у сфері юстиції» з метою дати відповіді на деякі з основних запитань, які турбують адвокатів з приводу запровадження інституту страхування професійної відповідальності адвокатів в Україні.

Твердження: Адвокатам немає потреби страхувати свою професійну відповідальність

Відповідь: Адвокати, в силу свого особливого професійного статусу, за законом наділені низкою ключових професійних прав (наприклад виключне право на здійснення захисту у кримінальному провадженні, право звертатися із адвокатськими запитаннями тощо).

Ці права надаються адвокатам разом із додатковими професійними обов'язками.

Страховання професійної відповідальності, так само, як і обов'язки адвоката з дотримання професійної етики, адвокатської таємниці, є однією з природних рис адвокатської професії, тих особливостей, що відрізняють адвокатів від інших постачальників послуг.

Страховання професійної відповідальності необхідне адвокатам навіть більше, аніж їхнім клієнтам. Клієнт повинен бути впевнений, що у випадку неналежної роботи його адвоката, принаймні якусь частину понесених збитків йому буде відшкодовано.

Ця можливість є важливою для статусу та іміджу професії, адже невизначеність питання компенсації або неспроможність компенсувати збитки клієнту у випадку недбалості викликають недовіру до професії в цілому.

Твердження: Страховання професійної відповідальності запроваджує новий вид відповідальності для адвокатів

Відповідь: Адвокати і сьогодні несуть повну відповідальність за допущення будь-якої помилки у своїй діяльності, незалежно від того, чи уклали вони договір страхування професійної відповідальності, чи ні.

Якщо адвокат припускається помилки, відповідно до чинного законодавства клієнт може подати позов проти адвоката, і адвокат буде змушений відшкодувати збитки зі своєї «власної кишені». Страховання професійної відповідальності адвоката не запроваджує нового виду відповідальності, а лише дає можливість зменшити ризики адвоката, за умови настання яких відшкодування клієнту здійснює страхова компанія, а не адвокат.

Твердження: Адвокатам немає потреби укладати договори страхування професійної відповідальності за відсутністю позовів проти адвокатів

Відповідь: У європейських країнах справи проти адвокатів порушуються не дуже часто. Однак, коли такі випадки трапляються, наслідки є дуже неприємними. Зазвичай ні адвокат, ні клієнт не зацікавлені в оприлюдненні інформації про такі справи.

Адвокати не зацікавлені в публічності, оскільки це може зашкодити їхній репутації, а клієнти не хочуть, щоб інші дізналися про те, що вони обрали «не того» адвоката. В силу цього навіть поодинокі позови проти адвокатів залишаються поза увагою суспільства, створюючи в такий спосіб хибне враження, що вони взагалі відсутні.

Твердження: Вартість полісу страхування професійної відповідальності адвоката буде фінансово обтяжливою для адвокатів

Відповідь: Вартість полісу страхування професійної відповідальності адвоката багато в чому залежатиме від таких трьох факторів: статистики позовів проти адвокатів, кількості адвокатів, які застрахують свою професійну відповідальність та умов конкретного договору страхування.

Статистика позовів проти адвокатів, особливо на початку впровадження даного виду страхування, буде дуже фрагментарною. З часом страхові компанії отримають більше статистичних даних, які ймовірно дозволять їм зменшити страхові внески або збільшити розмір відшкодування за такий самий страховий внесок.

Мала чисельність адвокатів, які придбають поліс страхування професійної відповідальності може перешкоджати появі кращих пропозицій з боку страхових компаній. Однак, навіть за умови добровільного страхування професійної відповідальності їхня кількість може зростати за сприяння НААУ та держави.

НААУ, зокрема, може заохотити адвокатів страхувати свою професійну відповідальність шляхом розміщення інформації про наявність страхового полісу в Єдиному реєстрі адвокатів України, розглядаючи наявність страхового полісу як аргумент на користь адвоката при обранні дисциплінарних санкцій тощо.

Держава може, наприклад, звільнити від сплати податків адвокатів на суми коштів, сплачених за страховий поліс, віднести страхування професійної відповідальності до переліку вимог для адвокатів, які надають безоплатну правову допомогу.

Рада адвокатів України у своїх рекомендаціях повинна врегулювати питання страхування професійної відповідальності так, щоб була можливість сплачувати за поліс страхування менше 100 грн. на місяць.

Досягти цього можна, якщо у Рекомендаціях встановити досить низьку суму мінімального відшкодування, можливо, близько 10,000 грн. за кожну окрему скаргу та 20,000 грн. в цілому за один рік. Надалі розмір мінімального відшкодування слід поступово збільшувати.

Твердження: Жодна страхова компанія не пропонує страхового продукту для страхування професійної відповідальності адвокатів

Відповідь: Якщо значна кількість адвокатів придбає поліс страхування професійної відповідальності, це буде стимулом для страхових компаній розвивати даний страховий продукт. Страхові компанії, які стануть першими в розробці якісних страхових продуктів, матимуть кращі шанси зайняти більшу частину страхового ринку з цього виду страхування, особливо, коли через кілька років буде запроваджено обов'язкове страхування. Рекомендації Ради адвокатів України щодо страхування професійної відповідальності слугуватимуть керівництвом для страхових компаній, їм буде легше пропонувати страховий продукт для адвокатів.

Твердження: Клієнти звертатимуться до страхових компаній кожного разу, коли програватимуть справи

Відповідь: Страхування професійної відповідальності поширюється лише на випадки неналежної практики адвоката. Якщо адвокат добросовісно виконуватиме свої професійні обов'язки, то не існуватиме підстав для відшкодування збитків клієнту страховою компанією, незалежно від результату справи. Кількість позовів проти адвокатів не збільшиться.

Адвокати вже несуть відповідальність за неналежне виконання обов'язків, а запровадження страхування професійної відповідальності ніяк не вплине на стандарти визначення відповідальності.

Довести факт неналежної практики адвоката досить складно й дорого. Необхідно продемонструвати, що дії адвоката не відповідали чинним стандартам професії. Тому клієнти не будуть подавати позови проти своїх адвокатів, якщо не матимуть хороших шансів довести порушення з боку адвоката.

Твердження: Страхування професійної відповідальності супроводжується лише додатковими витратами для адвоката і не надає ніяких переваг

Відповідь: Адвокати, які укладають договір страхування професійної відповідальності, будуть більш захищені фінансово. Тут спрацьовує такий самий принцип, як і зі страхуванням цивільної відповідальності водія. Усі водії сподіваються уникнути ДТП, однак якщо вона все ж трапляється, водій відчуває полегшення, адже компенсацію іншій стороні сплачує страхова компанія. Ніхто не застрахований від помилок, у тому числі і в професійній діяльності.

Отже, **якщо помилка сталася, наявність страхового полісу знімає з адвоката відповідальність за компенсацію клієнту.**

Що передбачено законом?

У 2015 році зміни до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» скоріш за все врегулюють тільки добровільне страхування професійної відповідальності адвокатів. Обов'язкове ж страхування професійної відповідальності адвокатів ймовірно буде впроваджено у 2020 році (у відповідності до Плану дій впровадження Стратегії реформування судочинства, судоустрою та інших суміжних інститутів на 2015-2020 роки).

Національна асоціація адвокатів України

Контакти: вул. Ярославська 6, поверх 5, м. Київ, Україна 04071
www.unba.org.ua

НАЦІОНАЛЬНА АСОЦІАЦІЯ АДВОКАТІВ УКРАЇНИ

Страхування професійної відповідальності адвокатів в Україні: відповіді на основні запитання

цю публікацію здійснено за підтримки
Європейського союзу

Підтримка реформ
у сфері юстиції
в Україні